

УДК 347.78.01

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2025/2.130-5>Богдан ДЗИБА, асп.
ORCID ID: 0009-0001-3440-0673
e-mail: bogdandz101@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

СУДОВА ПРАКТИКА ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА БАЗИ ДАНИХ: УКРАЇНА ТА ЄС

Вступ. Досліджено судову практику захисту прав на бази даних в Україні та Європейському Союзі. Актуальність дослідження зумовлена тим, що в умовах цифрової економіки дані стали ключовим економічним ресурсом, а бази даних набули критичного значення для бізнесу, науки та державного управління. Водночас правовий захист баз даних стикається із суттєвими викликами, оскільки традиційне авторське право охороняє лише оригінальні бази, не поширюючись на неоригінальні компіляції, що мають економічну цінність. Мета дослідження – комплексний аналіз судової практики захисту прав на бази даних в Україні та ЄС, порівняння національного досвіду із практикою Суду ЄС, виявлення проблемних аспектів і визначення шляхів удосконалення правового регулювання.

Методи. При написанні статті використано як загальні, так і спеціальні методи юридичної науки, зокрема формально-юридичний, порівняльно-правовий, доктринальний, казуальний, системно-структурний аналіз.

Результати. Установлено, що судова практика ЄС сформувала двошарову систему захисту: оригінальні бази охороняються авторським правом, а неоригінальні – правом *sui generis* за наявності істотних інвестицій в одержання, перевірку та подання даних. Визначено ключові критерії порушення права виробника бази даних: порушення є як одноразове вилучення суттєвої частини, так і багаторазові дрібні вилучення. Проаналізовано еволюцію підходів національних судів Франції та Німеччини під впливом рішень Суду ЄС. Доведено, що реформа українського законодавства 2022 року створила правову підвалину для гармонізації з європейськими підходами шляхом запровадження права *sui generis*.

Висновки. Обґрунтовано, що Україна та ЄС рухаються в напрямі спільних підходів до захисту баз даних, але перебувають на різних етапах їх становлення. Установлено, що гармонізація української практики з європейською розпочалася на рівні законодавства і матиме продовження на рівні правозастосування. Визначено необхідність збалансованого підходу до захисту прав виробників баз даних без перешкоджання законному обігу інформації та інноваціям.

Ключові слова: бази даних, право *sui generis*, судова практика, Суд ЄС, авторське право, істотні інвестиції, оригінальність, гармонізація.

Вступ

У сучасній цифровій економіці дані стали новою "валютою" – інформація про дії та вподобання користувачів часто цінніша за самі матеріальні активи. Величезні масиви даних систематизуються у бази даних, які використовуються в бізнесі, науці, державному управлінні. Бази даних є критично важливим ресурсом – від клієнтських CRM-систем до наукових архівів – і їх нерідко визначають як ключовий економічний ресурс сучасності. Водночас через значні інвестиції, потрібні для їх створення та підтримки, питання правової охорони баз даних набуває першорядного значення в умовах економіки даних.

Актуальність дослідження. Правовий захист баз даних стикається із суттєвими викликами. За класичним підходом авторського права база даних охороняється лише за умови, що добір або упорядкування її елементів є результатом творчої праці автора. Отже, оригінальні бази даних отримують охорону, а неоригінальні, такі як телефонні довідники чи типові списки даних, не вважаються творами й не підпадають під захист авторського права. Українське законодавство традиційно прямо виключало такі неоригінальні компіляції з об'єктів авторського права. Унаслідок цього велика кількість баз даних, що мають економічну цінність, залишалась без прямого захисту авторським правом, навіть якщо їх створення потребувало значних ресурсів. Для заповнення цієї прогалини в ЄС ще у 1996 р. було запроваджено спеціальне право *sui generis* – право *особливого роду* виробника бази даних, яке покликане охороняти істотні інвестиції у збирання, перевірку чи представлення даних. Проте в Україні аналогічний механізм тривалий час був відсутній, що створювало проблеми правового захисту баз даних і породжувало судові спори на перетині авторського права, договірних засобів захисту та недобросовісної конкуренції.

Метою цієї роботи є комплексний аналіз судової практики захисту прав на бази даних в Україні та Європейському Союзі. Дослідження покликане виявити сучасні підходи судів до охорони баз даних, порівняти національний досвід із практикою Суду ЄС, а також визначити проблемні аспекти і запропонувати шляхи вдосконалення правового регулювання.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі охорони й захисту прав на бази даних у національному та європейському праві інтелектуальної власності.

Предметом дослідження є судова практика захисту авторських прав і права виробника бази даних *sui generis* в Україні та Європейському Союзі, а також підходи судів до тлумачення критеріїв оригінальності й суттєвих інвестицій.

Методи

У роботі застосовано такі методи: а) формально-юридичний – для аналізу та тлумачення норм Цивільного кодексу України, Закону України "Про авторське право і суміжні права", а також положень Директиви 96/9/ЄС Європейського Союзу, що визначають умови охорони баз даних; б) порівняльно-правовий – для зіставлення підходів українських судів із практикою Суду ЄС, а також національними рішеннями судів Франції та Німеччини, що дало змогу виявити спільні риси та розбіжності у тлумаченні критеріїв охороноздатності баз даних; в) доктринальний – для дослідження наукових концепцій понять "оригінальність" і "суттєві інвестиції" та оцінювання їх впливу на формування судової практики в Україні та ЄС; г) казуальний аналіз – для розгляду конкретних справ, зокрема рішень Суду ЄС, а також рішень українських судів, що стосуються захисту баз даних і спорів щодо баз клієнтів; г) системно-структурний – для комплексного аналізу правового захисту баз даних у взаємозв'язку з

© Дзиба Богдан, 2025

іншими правовими інститутами, такими як комерційна таємниця, недобросовісна конкуренція і договірні обмеження використання інформації.

Результати

Судова практика України щодо баз даних. До прийняття Закону України "Про авторське право і суміжні права" у редакції 2022 року (№ 2811-IX) охорона баз даних у вітчизняній практиці фактично зводилася до охорони авторським правом лише за наявності творчого добору або упорядкування, тоді як неоригінальні бази не охоплювалися сферою авторського права (Про авторське право і суміжні права, 2024). Унаслідок цього захист інтересів виробників таких баз часто забезпечувався інструментами недобросовісної конкуренції та режимом комерційної таємниці. Показово є справа № 910/1759/19, у якій Верховний Суд (постанова від 23.11.2020) підтвердив правомірність рішення Антимонопольного комітету України (АМКУ) про притягнення до відповідальності за неправомірне використання комерційної таємниці, що охоплювала, зокрема, повний перелік постачальників і клієнтів, закупівельні та відпускні ціни, обсяги закупівель і постачання. Суд підкреслив, що така сукупність відомостей має комерційну цінність і не є легкодоступною, отже, відповідає критеріям комерційної таємниці й може слугувати підставою для застосування ст. 19 Закону "Про захист від недобросовісної конкуренції" (справа № 910/1759/19, 2020).

Чинну нормативну базу істотно оновлено: закон № 2811-IX системно імплементує акти ЄС і прямо охоплює, крім авторського права на оригінальні бази, також права особливого роду (*sui generis*) у сфері авторського й суміжних прав, що створює правову підвалину для охорони неоригінальних баз даних шляхом надання виключних прав їх виробнику (Про авторське право і суміжні права", 2024). Це розширює інструментарій правозастосування: поряд із позовами про недобросовісну конкуренцію та захист комерційної таємниці можливими стають позови, прямо спрямовані на захист прав виробника бази даних *sui generis*. Водночас судова практика за новими нормами лише формується – національна практика України вступає на етап активної гармонізації з європейськими підходами.

Ключові рішення Суду ЄС щодо охорони баз даних.

Судова практика Європейського Союзу щодо баз даних сформувалася після ухвалення директиви 96/9/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 11 березня 1996 року про правову охорону баз даних (далі директива 96/9/ЄС) і має системний характер (Directive 96/9/EC, 1996). Знакові рішення від 9 листопада 2004 року у справах C-203/02 (British Horseracing Board Ltd v. William Hill, далі – BHB) та C-444/02 (Fixtures Marketing Ltd v. OPAP, що належить до групи справ Fixtures), а також інші справи цієї групи, закріпили чітке розмежування: витрати на створення самих даних не становлять "істотних інвестицій" для надання охорони *sui generis*. Охороняються інвестиції в одержання, перевірку та подання вже наявних матеріалів. У справі BHB база даних перегонів не отримала охорони, оскільки основні ресурси були витрачені на генерування змісту, а у справах групи Fixtures щодо футбольних календарів витрати ліг на складання розкладів також не відповідали критерію "істотних інвестицій" (BHB v. William Hill, 2004; Fixtures Marketing v. OPAP, 2004). Таким чином, було окреслено межу: право виробника бази даних покликано охороняти інвестиції в оброблення наявних фактів, а не в діяльність, що створює такі факти.

Суд також визначив критерії порушення права *sui generis*. У справі BHB зазначено, що права виробника порушуються як у випадку вилучення значної частини

баз даних (за обсягом чи за змістовною цінністю), так і у випадку багаторазового вилучення невеликих фрагментів, які в сукупності становлять істотну частину (BHB v. William Hill, 2004). Отже, конкурент не може уникнути відповідальності, копіюючи базу даних поступово невеликими частинами.

У наступні роки Суд ЄС продовжив уточнювати межі охорони баз даних. У справі C-604/10 Football Dataco Ltd v. Yahoo! UK Ltd (2012) Суд підтвердив високий поріг оригінальності: охороняється власна інтелектуальна творчість у доборі чи розташуванні даних, а не важкість праці чи технічна складність (Football Dataco... v. Yahoo!, 2012). У підсумку склалася двошарова система: оригінальні бази охороняються авторським правом, а неоригінальні, але які є результатом інвестицій в одержання, перевірку та подання, – правом *sui generis* (за істотних інвестицій).

Суд ЄС послідовно розширював зміст понять "вилучення" та "повторне використання" у сфері баз даних. У справі C-304/07 (Directmedia Publishing GmbH v. Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, далі – Directmedia) вилученням визнано будь-яке перенесення матеріалу з бази на інший носій незалежно від способу, навіть коли записи відбираються вручну після їх аналізу; вирішальним є результат, тобто перенесення суттєвої частини бази (за обсягом, значенням або у сукупності) (Directmedia, 2008). У справі C-202/12 Innoweb BV v. Wegener ICT Media BV (далі Innoweb) Суд визнав "повторним використанням" діяльність метапошуковика, який транслював запити до чужої бази й показував результати через власний інтерфейс, фактично відкриваючи весь масив даних (Innoweb, 2013). У справі C-762/19 CV-Online Latvia SIA v. Melons SIA ("CV-Online") встановлено, що агрегатор вакансій, який систематично індексує та зберігає дані із чужих сайтів, може одночасно здійснювати й вилучення, і повторне використання, якщо його модель створює ризик неповернення інвестицій виробника (CV-Online, 2021). Таким чином, Directmedia розширило поняття "вилучення", Innoweb привівняло альтернативний канал доступу до повторного використання, а CV-Online додало матеріальний критерій економічної шкоди – ризик окупності інвестиції.

Транскордонний вимір було сформульовано у справі C-173/11 Football Dataco Ltd v. Sportradar GmbH (далі Sportradar): повторне використання вважається вчиненим принаймні в тій державі, на аудиторію якої сервіс свідомо спрямований, навіть якщо сервер розміщений поза її межами (Sportradar, 2012). Таким чином, матеріально-функціональний підхід доповнюється критерієм *targeting* для визначення юрисдикції в мережі.

Окремим, але узгодженим напрямом, є справа C-30/14 Ryanair Ltd v. PR Aviation BV (далі Ryanair). Якщо база даних не підпадає під охорону авторським правом чи правом *sui generis* у розумінні директиви 96/9/ЄС, то імперативні обмеження цієї директиви щодо договірних умов не застосовуються: власник може встановлювати приватноправний режим доступу через умови користування сайтом, які оцінюються відповідно до норм національного договірного права (Ryanair, 2015). Це не означає права власності на дані, а лише окреслює межі гармонізації: там, де право ЄС не передбачає позитивної охорони, діють договірні механізми. Разом зі справою Football Dataco Ltd v. Yahoo! UK Ltd це формує третій рівень регулювання: поряд із публічно-правовими режимами (copyright/*sui generis*) можливе приватне встановлення правил (rule-setting), якщо воно не суперечить імперативним нормам директиви (Football Dataco... v. Yahoo!, 2012).

Судова практика ЄС виробила узгоджену доктрину охорони баз даних. По-перше, авторське право застосовується до оригінального добору чи упорядкування, а право *sui generis* – до істотних інвестицій в одержання, перевірку та подання вже наявних даних, а не у створення самих даних чи подій. По-друге, критерії порушення визначаються за результатом дій: порушенням є як одноразове вилучення суттєвої частини бази даних, так і багаторазові дрібні вилучення, які в сукупності охоплюють істотну частину. Так само створення альтернативного каналу доступу чи відтворення пошукової форми виробника розглядається як вилучення або повторне використання, якщо такі дії підривають окупність інвестицій у базу. По-третє, у транскордонних справах застосовується критерій "targeting": повторне використання вчиняється щонайменше в тій державі, на ринок якої сервіс свідомо спрямований, незалежно від місця сервера. По-четверте, якщо база не відповідає умовам охорони авторським правом чи правом *sui generis*, то допускається приватноправний режим доступу через умови користування (за відповідності до імперативних норм права ЄС і національного договірної права) (BHV v. William Hill, 2004; Fixtures Marketing v. OPAF, 2004; Directmedia, 2008; Innoweb, 2013; CV-Online, 2021; Sportradar, 2012; Ryanair, 2015).

Виробникам баз варто: 1) чітко документувати інвестиції саме в отримання, перевірку та подання, а не у створення подій чи даних; 2) проектувати інтерфейси доступу так, щоб унеможливити функціональне дублювання третіми особами; 3) доповнювати публічно-правові режими договірними умовами там, де директива не діє. Користувачам і посередникам слід оцінювати не лише обсяг копії, а й чи створює сервіс альтернативний канал доступу, чи підміняє пошукову форму виробника, чи призводить кумуляція дрібних вилучень до суттєвого відтворення.

Практика національних судів держав ЄС (на прикладі Франції та Німеччини). У державах-членах ЄС судова практика щодо баз даних еволюціонувала під впливом рішень Суду ЄС, хоча спочатку підходи різнилися. Після імплементації директиви 96/9/ЄС у французьке законодавство суди Франції спочатку доволі широко трактували право *sui generis*. До 2004 року багато французьких рішень надавали охорону базам даних, навіть якщо інформація в них створювалася в межах основної діяльності виробника (так звані spin-off-бази). Суди вимагали лише довести факт інвестицій у створення бази даних загалом, не розрізняючи, чи були ці інвестиції спрямовані на збирання вже готових даних, чи на генерування самого контенту. Наприклад, телефонний довідник абонентів або база оголошень могли вважатися захищеними, навіть якщо оператор фактично сам формував відповідний контент у процесі своєї основної діяльності.

Після рішень Суду ЄС 2004 року французька практика поступово скоригувалася. Поворотним моментом стало рішення Касаційного суду Франції у справі Précom, 2009. У цій справі компанія-оператор сайтів оголошень позивалася до газети, що передрукувала частину цих оголошень. Касаційний суд уперше чітко застосував критерій Суду ЄС: установив, що інвестиції позивача були спрямовані саме на формування змісту (оголошень) і тому не можуть бути враховані для надання охорони в межах права *sui generis*. Суд прямо зазначив: вкладення, пов'язані зі створенням контенту бази даних, не дають права на її охорону. Відмовивши у захисті, найвища судова інстанція Франції фактично підтвердила пріоритет тлумачень Суду ЄС. Після Précom французькі апеляційні суди також почали більш прискіпливо аналізувати характер інвестицій: вони вимагають доводити, що ресурси витрачено саме на збирання, перевірку чи

впорядкування сторонніх даних, а не на створення власних даних підприємства. Водночас в окремих справах ще траплялися дискусії. Приміром, у справі про телефонний довідник (Lectiel c. France Тійіcom) виникло питання, чи здійснила France Télécom достатньо витрат на збирання даних абонентів, чи це просто частина її основної діяльності з ведення списку абонентів. Хоча касаційний суд у 2011 р. підтвердив охорону такого довідника як бази даних, у мотивувальній частині рішення було підкреслено наявність саме окремих витрат на упорядкування і підтримку бази абонентів. Отже, французька практика нині загалом узгоджується з підходом ЄС: для *sui generis* потрібні самостійні інвестиції у збирання та оброблення інформації, а не просто загальні витрати бізнесу на створення контенту (Précom, 2009; Lectiel v. France Télécom, 2011).

Німецька судова практика переважно відтворює й деталізує засади, сформульовані CJEU. По-перше, діє подвійна модель захисту: авторське право виникає лише там, де наявна оригінальність добору або впорядкування матеріалу, тоді як право *sui generis* охоплює істотні інвестиції саме в одержання, перевірку та подання вже наявних даних. По-друге, критерій порушення однаковий: заборонені як разові "істотні" вилучення, кількісні або якісні, так і багаторазові дрібні вилучення, що в сукупності становлять істотну частину. По-третє, домінує функціональний підхід: має значення не технічний спосіб, а економічний ефект – чи підміняє сервіс базу та підриває окупність інвестицій (Elektronischer Zolitarif, 2009; Zweite Zahnarztmeinung II, 2010; Autobahnmaut, 2010).

Однокількі рішення додають кілька важливих граней. По-перше, щодо інвестицій для *sui generis*: якщо CJEU виключає витрати на створення самих даних, то німецька практика фактично підкреслює, що інвестиції в IT-інфраструктуру подання, інтерфейси і модерацію або верифікацію користувацького контенту також ураховуються (Zweite Zahnarztmeinung II, 2010). По-друге, щодо сукупного ефекту за персоналізованого доступу: у справі Autobahnmaut суд роз'яснив, що якщо персоналізований показ фрагментів бази забезпечується широкому колу користувачів, то в сукупності це дорівнює наданню доступу до значного масиву даних і може кваліфікуватися як повторне використання бази (Autobahnmaut, 2010). По-третє, метапошук і заміщення: CJEU у справі Innoweb кваліфікує метапошуковик як повторне використання, коли той фактично відкриває всю базу через власний інтерфейс (Innoweb, 2013). Натомість BGN в *Automobil-Onlinebörse* проводить тоншу лінію: за відкритого доступу без умов користування або технічних бар'єрів і за точкових, некоординованих запитів – порушення немає. Тобто в Німеччині існує "вікно" для агрегації, якщо не відбувається функціональне заміщення і немає кумуляції дрібних вилучень (Automobil-Onlinebörse, 2011). По-четверте, щодо deep-link та індексації. Пізніша практика Суду ЄС (Svensson, 2014; GS Media, 2016) загалом узгоджується з раннім підходом федерального суду Німеччини у справі *Paperboy* (Paperboy, 2003). Суди виходять із того, що розміщення посилання на відкритий контент, якщо воно не обходить технічних засобів захисту, є допустимим. Це створює стабільну правову основу для діяльності SEO-сервісів та агрегаторів на німецькому ринку. По-п'яте, щодо "якісно істотної" витяжки та доказів. Федеральний суд Німеччини визнає якісну істотність навіть тоді, коли обсяг вилучення невеликий, якщо воно охоплює найбільш цінні сегменти бази даних. Крім того, суд приймає технічні докази, наприклад так звані "контрольні пасти". Практичний висновок для виробників баз даних полягає у необхідності

маркувати "ядро" даних і документувати інвестиції у його створення (*Elektronischer Zolltarif*, 2009). По-шосте, паралель із недобросовісною конкуренцією (UWG – Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, закон Німеччини проти недобросовісної конкуренції). Там, де Суд ЄС обмежується рамками права інтелектуальної власності, німецькі суди часто застосовують "подвійний трек": якщо база даних не відповідає критеріям охорони авторським правом чи правом *sui generis*, то можливе притягнення до відповідальності за неправомірне копіювання результатів чужої праці (*Leistungsübernahme*, так зване "паразитівання"). Це суттєво підвищує ризики для практик скреїпінгу (масового копіювання даних). По-сьоме, "офіційні" матеріали та приватні стандарти. У справі C-30/14 *Ryanair* Суд ЄС підтвердив: там, де відсутня охорона правом інтелектуальної власності, діють договірні умови доступу (*Ryanair*, 2015). Німецька практика підходить до цього питання глибше, урахувавши баланс із публічним інтересом. Наприклад, у справі *DIN v. Germany* було зазначено: авторський захист втрачається, якщо приватний стандарт офіційно імплементовано державою за згодою правовласника (*DIN... v. Germany*, 1998). У справі про "саксонські оголошення" суд окреслив межі допустимості приватизації доступу до тендерних публікацій (*Sächsischer Ausschreibungsdienst*, 2006). Ці підходи особливо важливі для сфери відкритих державних даних (*gov-data*) і RegTech-сервісів. І нарешті, про колективний ефект користувачів. У справі *BHB* Суд ЄС визнав порушення і при накопиченні багатьох дрібних вилучень (*BHB v. William Hill*, 2004). Федеральний суд Німеччини додав процесний аспект: необхідні докази того, що дії користувачів є координованими або що їх повторюваний патерн фактично спричинює відтворення бази даних.

Вплив судової практики на Україну та гармонізацію з правом ЄС. Розвиток європейської судової практики вже позначився на українському правовому полі двома шляхами. Перший – законодавчий вплив. Як зазначено, реформа 2022 року прямо орієнтувалася на досвід ЄС: запровадження права *sui generis* на охорону баз даних стало імплементацією положень директиви 96/9/ЄС. Фактично Україна отримала новий правовий режим баз даних, який виходить за межі традиційного авторського права і покликаний захищати виробників баз від неправомірного копіювання даних. Другий шлях – практичний вплив через переконливість судових рішень. Хоча формально рішення Суду ЄС не є обов'язковими для України (до набуття членства в ЄС), вони вже використовуються як авторитетні орієнтири в наукових дискусіях і роз'ясненнях для суддів. Зокрема, Пленум Верховного Суду при підготовці оглядів практики інтелектуальної власності (далі ІВ) усе частіше посилається на правові позиції ЄС для уніфікації підходів. Можна очікувати, що з появою справ щодо права виробника бази українські суди враховуватимуть прецеденти на кшталт *BHB v. William Hill* чи *Innoweb v. Wegener*, щоб правильно застосувати критерії охороноздатності. Уже зараз у роз'ясненнях експертів лунає теза, що право *sui generis* перебуває посередіні між авторським правом і захистом від недобросовісної конкуренції, отже, і застосування його має поєднувати методологію ІВ-аналізу (визначення, чи було вилучення даних) зі стандартами доказування у сфері недобросовісної конкуренції (обсяг запозиченого, наявність конкурентної переваги тощо) (Directive 96/9/ЄС, 1996; *BHB v. William Hill*, 2004; *Innoweb*, 2013).

Дискусія і висновки

Проведене дослідження показує, що Україна та ЄС рухаються в напрямі спільних підходів, але перебувають на

різних етапах їх становлення. У ЄС за більш ніж 25 років дії директиви 96/9/ЄС сформувалася цілісна система захисту баз даних, підтверджена прецедентами Суду ЄС і національних судів. В Україні ж лише нещодавно закладено нормативні основи такої системи, і судова практика ще не набула достатнього обсягу для вироблення сталих правил. До 2023 року українські суди фактично не мали інструментів для охорони неоригінальних баз даних, через що однакові по суті ситуації вирішувалися по-різному – через авторське право (якщо намагалися довести творчість) або через право у сфері захисту від недобросовісної конкуренції (неправомірне використання комерційної інформації). Це призвело до фрагментарності й непослідовності практики. Натомість у ЄС завдяки гармонізованому правовому полю і керівній ролі Суду ЄС (CJEU) такі справи вирішуються більш одноманітно. Відтепер, коли в Україні з'явилося право *sui generis*, є всі передумови для зближення практики: українські суди можуть спиратися на напрацьований у рішеннях Суду ЄС і судах Німеччини, Франції, Великої Британії та інших країн досвід тлумачення критеріїв "оригінальності" та "істотних інвестицій". Таким чином, гармонізація української практики з європейською вже розпочалася на рівні законодавства й матиме продовження на рівні правозастосування.

Отже, забезпечення ефективного захисту прав на бази даних в Україні – досяжна мета за умов активного врахування європейського досвіду. Останні законодавчі новації та майбутня судова практика мають бути спрямовані на те, щоб стимулювати інвестиції у створення інформаційних ресурсів, гарантуючи виробникам баз даних справедливий охорону від недобросовісних користувачів. Водночас слід не забувати про баланс: права на бази даних не мають перешкоджати законному обігу інформації та інноваціям. Європейська судова практика, у тому числі рішення Суду ЄС, наголошує на цьому балансі – захищати працю вкладника, але не монополізувати самі факти чи дані. Українським правникам і суддям належить тонке завдання – імплементувати ці принципи в національній правовій системі, що, зрештою, сприятиме і нашій інтеграції до європейської правової спільноти, і розвитку цифрової економіки на засадах справедливості та права.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Верховний Суд. Касаційний господарський суд. (23 листопада 2020). ТОВ "Ераон-Електрик" проти Антимонопольного комітету України. Справа № 910/1759/19. <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/93149537>
- Про авторське право і суміжні права. (2024). Закон України № 2811-IX, ред. від 15 листопада 2024 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
- DIN Deutsches Institut für Normung e. V. v. gegen Bundesgerichtshof*, 1 BvR 1143/90. (29 July 1998). Bundesverfassungsgericht [Federal Constitutional Court]. <https://lexetius.com/1998,108>
- Directmedia Publishing GmbH v. Albert-Ludwigs-Universität Freiburg*. (9 October 2008). Case C-304/07, ECLI:EU:C:2008:552 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-304/07>
- Fixtures Marketing Ltd v. Organismos prognostikon agonon podofairou AE (OPAP)*. (9 November 2004). Case C-444/02, ECLI:EU:C:2004:697 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=49635&doclang=EN>
- Football Dataco Ltd and Others v. Sportradar GmbH and Sportradar AG*. (18 October 2012). Case C-173/11, ECLI:EU:C:2012:642 (Court of Justice of the European Union). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62011CJ0173>
- Football Dataco Ltd and Others v. Yahoo! UK Ltd and Others*. (1 March 2012). Case C-604/10, ECLI:EU:C:2012:115 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-604/10>
- GS Media BV v. Sanoma Media Netherlands BV and Others*. (8 September 2016). Case C-160/15, ECLI:EU:C:2016:644 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-160/15>
- Innoweb BV v. Wegener ICT Media BV and Wegener Mediaventions BV*. (19 December 2013). Case C-202/12, ECLI:EU:C:2013:850 (Court of Justice

of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=145914&doclang=EN>

The British Horseracing Board Ltd and Others v. William Hill Organization Ltd. (9 November 2004). Case C-203/02, ECLI:EU:C:2004:695 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=49633&doclang=EN>

Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, 1996 O.J. (L 77), 20–28. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0009>

Paperboy, I ZR 259/00. (17 July 2003). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2003,1931>

Sächsischer Ausschreibungsdienst, I ZR 261/03. (28 September 2006). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2006,3989>

Elektronischer Zolllarif, I ZR 191/05. (30 April 2009). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2009,1531>

Précom v. Ouest France. (18 December 2009). Cour de cassation [Cass. com.]. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000020359064>

Lectiel v. France Télécom. (23 mar 2010). Cour de cassation [Cass. com.], No 08-20.427 & 08-21.768. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000022031196>

Autobahnmaut, I ZR 47/08. (25 March 2010). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2010,3089>

Zweite Zahnarztmeinung II, I ZR 196/08. (1 December 2010). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2010,7483>

Automobil-Onlinebörse, I ZR 159/10. (22 June 2011). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2011,4335>

Svensson and Others v. Retriever Sverige AB. (13 February 2014). Case C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-466/12>

Ryanair Ltd v. PR Aviation BV. (15 January 2015). Case C-30/14, ECLI:EU:C:2015:10 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=161388&doclang=EN>

CV-Online Latvia SIA v. Melons SIA. (3 June 2021). Case C-762/19, ECLI:EU:C:2021:434 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=242039&doclang=EN>

DIN Deutsches Institut für Normung e. V. v. gegen Bundesgerichtshof, 1 BvR 1143/90. (29 July 1998). Bundesverfassungsgericht [Federal Constitutional Court]. <https://lexetius.com/1998,108>

Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, 1996 O.J. (L 77), 20–28. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0009>

Directmedia Publishing GmbH v. Albert-Ludwigs-Universität Freiburg. (9 October 2008). Case C-304/07, ECLI:EU:C:2008:552 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-304/07>

References

Autobahnmaut, I ZR 47/08. (25 March 2010). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2010,3089>

Automobil-Onlinebörse, I ZR 159/10. (22 June 2011). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2011,4335>

CV-Online Latvia SIA v. Melons SIA. (3 June 2021). Case C-762/19, ECLI:EU:C:2021:434 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=242039&doclang=EN>

DIN Deutsches Institut für Normung e. V. v. gegen Bundesgerichtshof, 1 BvR 1143/90. (29 July 1998). Bundesverfassungsgericht [Federal Constitutional Court]. <https://lexetius.com/1998,108>

Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, 1996 O.J. (L 77), 20–28. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0009>

Directmedia Publishing GmbH v. Albert-Ludwigs-Universität Freiburg. (9 October 2008). Case C-304/07, ECLI:EU:C:2008:552 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-304/07>

Elektronischer Zolllarif, I ZR 191/05. (30 April 2009). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2009,1531>

Fixtures Marketing Ltd v. Organismos prognostikon agonon podosfairou AE (OPAP). (9 November 2004). Case C-444/02, ECLI:EU:C:2004:697 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=49635&doclang=EN>

Football Dataco Ltd and Others v. Sportradar GmbH and Sportradar AG. (18 October 2012). Case C-173/11, ECLI:EU:C:2012:642 (Court of Justice of the European Union). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62011CJ0173>

Football Dataco Ltd and Others v. Yahoo! UK Ltd and Others. (1 March 2012). Case C-604/10, ECLI:EU:C:2012:115 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-604/10>

GS Media BV v. Sanoma Media Netherlands BV and Others. (8 September 2016). Case C-160/15, ECLI:EU:C:2016:644 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-160/15>

Innoweb BV v. Wegener ICT Media BV and Wegener Mediaventions BV. (19 December 2013). Case C-202/12, ECLI:EU:C:2013:850 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=145914&doclang=EN>

Lectiel v. France Télécom. (23 mar 2010). Cour de cassation [Cass. com.], No 08-20.427 & 08-21.768. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000022031196>

On Copyright and Related Rights. (2024). Law of Ukraine No. 2811-IX, version as of November 15, 2024 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

Paperboy, I ZR 259/00. (17 July 2003). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2003,1931>

Précom v. Ouest France. (18 December 2009). Cour de cassation [Cass. com.]. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000020359064>

Ryanair Ltd v. PR Aviation BV. (15 January 2015). Case C-30/14, ECLI:EU:C:2015:10 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=161388&doclang=EN>

Sächsischer Ausschreibungsdienst, I ZR 261/03. (28 September 2006). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2006,3989>

Supreme Court of Ukraine. Commercial Cassation Court. (November 23, 2020). "Ergon-Electric" LLC v. Antimonopoly Committee of Ukraine. Case No. 910/1759/19 [in Ukrainian]. <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/93149537>

Svensson and Others v. Retriever Sverige AB. (13 February 2014). Case C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-466/12>

The British Horseracing Board Ltd and Others v. William Hill Organization Ltd. (9 November 2004). Case C-203/02, ECLI:EU:C:2004:695 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=49633&doclang=EN>

Zweite Zahnarztmeinung II, I ZR 196/08. (1 December 2010). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2010,7483>

Elektronischer Zolllarif, I ZR 191/05. (30 April 2009). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2009,1531>

Fixtures Marketing Ltd v. Organismos prognostikon agonon podosfairou AE (OPAP). (9 November 2004). Case C-444/02, ECLI:EU:C:2004:697 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=49635&doclang=EN>

Football Dataco Ltd and Others v. Sportradar GmbH and Sportradar AG. (18 October 2012). Case C-173/11, ECLI:EU:C:2012:642 (Court of Justice of the European Union). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62011CJ0173>

Football Dataco Ltd and Others v. Yahoo! UK Ltd and Others. (1 March 2012). Case C-604/10, ECLI:EU:C:2012:115 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-604/10>

GS Media BV v. Sanoma Media Netherlands BV and Others. (8 September 2016). Case C-160/15, ECLI:EU:C:2016:644 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-160/15>

Innoweb BV v. Wegener ICT Media BV and Wegener Mediaventions BV. (19 December 2013). Case C-202/12, ECLI:EU:C:2013:850 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=145914&doclang=EN>

Lectiel v. France Télécom. (23 mar 2010). Cour de cassation [Cass. com.], No 08-20.427 & 08-21.768. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000022031196>

On Copyright and Related Rights. (2024). Law of Ukraine No. 2811-IX, version as of November 15, 2024 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

Paperboy, I ZR 259/00. (17 July 2003). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2003,1931>

Précom v. Ouest France. (18 December 2009). Cour de cassation [Cass. com.]. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000020359064>

Ryanair Ltd v. PR Aviation BV. (15 January 2015). Case C-30/14, ECLI:EU:C:2015:10 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=161388&doclang=EN>

Sächsischer Ausschreibungsdienst, I ZR 261/03. (28 September 2006). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <http://lexetius.com/2006,3989>

Supreme Court of Ukraine. Commercial Cassation Court. (November 23, 2020). "Ergon-Electric" LLC v. Antimonopoly Committee of Ukraine. Case No. 910/1759/19 [in Ukrainian]. <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/93149537>

Svensson and Others v. Retriever Sverige AB. (13 February 2014). Case C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-466/12>

The British Horseracing Board Ltd and Others v. William Hill Organization Ltd. (9 November 2004). Case C-203/02, ECLI:EU:C:2004:695 (Court of Justice of the European Union). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=49633&doclang=EN>

Zweite Zahnarztmeinung II, I ZR 196/08. (1 December 2010). Bundesgerichtshof [Federal Court of Justice]. <https://lexetius.com/2010,7483>

Отримано редакцією журналу / Received: 08.09.25

Прорецензовано / Revised: 25.09.25

Схвалено до друку / Accepted: 25.09.25

Bogdan DZYBA, PhD Student

ORCID ID: 0009-0001-3440-0673

e-mail: bogdandz101@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

COPYRIGHT PROTECTION OF DATABASES: CASE LAW FROM UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION

Background. *This article examines judicial practice concerning the protection of rights in databases in Ukraine and the European Union. The study is timely because, in the digital economy, data have become a key economic resource, and databases have acquired critical importance for business, science, and public administration. At the same time, the legal protection of databases faces significant challenges: traditional copyright safeguards only original databases and do not extend to non-original compilations that nonetheless possess economic value. The purpose of the study is to provide a comprehensive analysis of case law on the protection of database rights in Ukraine and the EU, to compare national practice with the jurisprudence of the Court of Justice of the European Union (CJEU), to identify problematic issues, and to determine ways to improve legal regulation.*

Methods. *In writing this article, both general and specific methods of legal science were employed, specifically: formal-legal, comparative legal, doctrinal, causal analysis, and systemic-structural analysis.*

Results. *The analysis reveals that EU case law has established a two-tier protection regime: original databases are protected by copyright, whereas non-original databases are protected by a sui generis right, provided that there are substantial investments in obtaining, verifying, and presenting the data. The key criteria for infringement of the database maker's right are identified: both a single extraction of a substantial part and repeated, systematic extractions of insubstantial parts constitute infringement. The paper examines the evolution of approaches taken by national courts in France and Germany in response to the influence of CJEU judgments. It is demonstrated that the 2022 reform of Ukrainian legislation created a legal foundation for harmonization with European approaches through the introduction of the sui generis right.*

Conclusions. *It is argued that Ukraine and the EU are converging toward shared approaches to database protection, although they find themselves at different stages of development. Harmonization of Ukrainian practice with European standards has begun at the legislative level and will continue at the level of legal application. A balanced approach is required—one that safeguards the rights of database makers without impeding the lawful circulation of information and innovation.*

Keywords: *databases, sui generis right, case law, CJEU, copyright, substantial investment, originality, harmonization.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.